

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO
W GIMNAZJUM IM. MACIEJA RATAJA W ŻMIGRODZIE**

Nauczania języka polskiego w naszym gimnazjum odbywa się według programu:

- a) GWO „Między nami”; A. Łuczak, E. Prylińska (klasa I i II, zgodnie z podstawą programową z 23 grudnia 2008)
- b) GWO „Między nami”; A. Łuczak, B. Fiszer, M. Hajduk (DKOS-4014-28/02)-klasy III

Program realizowany będzie w ciągu 3 lat w następującym wymiarze:

klasa I- 5 godzin tygodniowo
klasa II - 4 godzin tygodniowo
klasa III - 5 godzin tygodniowo

Opracował zespół nauczycieli języka polskiego:

Elżbieta Kostecka, Grażyna Łysikowska, Teresa Ostromecka, Danuta Żyto, Monika Rogala

I Kontrakt z uczniami:

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Ocenie podlegają wszystkie niżej wymienione formy aktywności ucznia .
3. Każdy uczeń powinien starać się otrzymać w ciągu semestru około 12 ocen.
4. Prace klasowe są obowiązkowe.
5. Prace klasowe są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i podawany jest zakres sprawdzanych umiejętności i wiedzy.
6. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową z przyczyn losowych, to musi napisać ją w ciągu dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły. Jeżeli uczeń nie napisze pracy klasowej, to przy wystawianiu oceny semestralnej i końcoworocznej liczone jest „0” wagi III.
7. Uczeń może poprawić niesatysfakcjonującą go ocenę z pracy klasowej na zasadach i w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Poprawę może pisać tylko jeden raz i przy wystawianiu oceny semestralnej i końcoworocznej brana jest pod uwagę ocena z pracy poprawionej.
8. Przy poprawianiu prac klasowych i pisaniu w drugim terminie kryteria ocen nie zmieniają się.
9. Sprawdziany nie podlegają poprawie i nie muszą być zapowiadane.
10. Nie ma możliwości poprawiania ocen na tydzień przed klasyfikacją.
11. Nie ocenia się uczniów do trzech dni po dłuższej usprawiedliwionej nieobecności w szkole.
12. Uczeń ma prawo trzykrotnie w ciągu semestru zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Uczeń zgłasza nieprzygotowanie przed rozpoczęciem lekcji. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumiemy: brak zeszytu, brak ćwiczeń, brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych do lekcji.
13. Po wykorzystaniu limitu 3 nieprzygotowań, uczeń otrzymuje za każde następne ocenę niedostateczną.
14. Wszystkie sprawy sporne, nie ujęte w PSO, rozstrzygane będą zgodnie z WZO oraz rozporządzeniami MEN.

II. Obszary aktywności podlegające ocenianiu:

1. Wypowiedzi ustne:
  - o dłuższa wypowiedź
  - o dialog
  - o opowiadanie
  - o recytacja
  - o prezentacja
  - o głos w dyskusji
  - o czytanie tekstów
2. Wypowiedzi pisemne:
  - o odpowiedź na pytania;
  - o rozwiązywanie wskazanych zadań, wykonanie ćwiczeń;
  - o redagowanie tekstu użytkowego: zawiadomienie, przepis, instrukcja, reklama, zaproszenie, ogłoszenie, telegram, podanie, CV, list motywacyjny;
  - o redagowanie form wypowiedzi: opowiadanie, opis, sprawozdanie, charakterystyka, list prywatny i oficjalny, kartka pocztowa, notatka w formie planu, tabeli, wykresu, streszczenia, rozprawka, esej, plan (takie formy jak przewiduje podstawa programowa dla danego etapu kształcenia);
  - o dyktando.
3. Zadania praktyczne:
  - o niewerbalne wytwory pracy: album, słownik, mapa, plakat, przekład intersemiotyczny, sluchowisko, film, prezentacja;

III Formy aktywności

Formy aktywności	Liczba ocen w semestrze	Waga
Prace klasowe	2	III
Sprawdziany	2	II
Mówienie	1	II
Prace domowe	2	II
Praca w grupach	1	I
Twórczość intersemiotyczna	1	I
Dyktando	1	I
Aktywność na lekcji i w domu	1 (pięć plusów = bdb)	I
Konkursy: -udział w powiatowych wojewódzkich -laureat szkolnego		III II
Diagnozy	2	III
Uczestnictwo w pogotowiu egzaminacyjnym	1	II
Zadania otwarte dłuższej wypowiedzi- próbny egzamin (np. rozprawka)	1	III
Zadania otwarte krótkiej wypowiedzi – próbny egzamin.	1	II

IV Kryteria ocen poszczególnych form aktywności

- a. Kryteria oceny pracy pisemnej:

- kompozycja
- temat i treść
- język i styl
- zapis

- b. Recytacja (dykcja, opanowanie tekstu, interpretacja);
- c. Dyktanda (ilość błędów możliwych pierwszego stopnia / 2 - ocena dopuszczająca);
- d. Aktywność polonistyczna
- e. Udział i bardzo dobre wyniki w konkursach polonistycznych:
  - o awans do następnego etapu lub osiągnięcie tytułu laureata- celujący;
  - o wyniki na poziomie wyższym niż przeciętne- bardzo dobry;

V Sposób ustalania oceny semestralnej i końcoworocznej

- Ocena semestralna i końcoworoczna jest wystawiana wg wzoru;

Suma iloczynów (ocena x waga)

Suma wag

- Przy wystawianiu tych ocen nauczyciel – bierze również pod uwagę :

- o rozwój ucznia (jakie czyni postępy w danym czasie);
- o wkład pracy w stosunku do zdolności;
- o samoocenę ucznia;

- Ocenę celującą otrzymuje również uczeń, który otrzymał ocenę bardzo dobrą i zajął wysokie miejsce w konkursie polonistycznym .

- Wystawiona ocena nie może być niższa niż obliczona zgodnie ze średnią ważoną.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY I

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela,
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi, słucha nagrania wzorcowej recytacji,
  - określa tematykę wysłuchanego utworu,
  - rozumie polecenia,
  - wymienia informacje zawarte w wysłuchanym tekście,
  - rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym,
  - rozpoznaje smutek, radość, kpinę, ironię jako wyrazy intencji wypowiedzi.
- **Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:**
  - słucha i rozumie wypowiedzi kolegów oraz nauczyciela jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej, zwłaszcza w czasie pracy grupowej,
  - słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu oraz sposobu jego prezentacji,
  - selekcjonuje informacje z wysłuchanego tekstu,
  - rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego tekstu.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

Na poziomie podstawowym uczeń:

- czyta teksty współczesne i dawne,
- odczytuje tekst na poziomie dosłownym, rozpoznaje i wybiera z tekstu najważniejsze informacje,

- rozpoznaje nadawcę i adresata wypowiedzi,
- dostrzega różnorodne motywy postępowania bohaterów,
- w odczytywanym utworze rozpoznaje podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm,
- czyta utwory liryczne i nazywa cechy liryki jako rodzaju literackiego,
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu,
- nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi,
- rozpoznaje obrazy poetyckie,
- rozróżnia takie gatunki poezji, jak psalm, pieśń, hymn,
- rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*,
- zna cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania,
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu,
- zna cechy literatury dydaktycznej,
- rozpoznaje cechy gatunkowe bajki i ballady,
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- rozumie podstawowe terminy związane z dramatem,
- wyszukuje potrzebne informacje w encyklopedii i słownikach (ortograficznym, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych),
  - wyszukuje informacje w spisie treści, indeksie, przypisach,
  - odróżnia teksty publicystyczne od innych tekstów,
  - wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym oraz prawnym,
  - rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
  - identyfikuje symbole występujące w malarstwie,
  - rozumie znaczenie terminów *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*,
- dostrzega funkcje pozajęzykowych środków wyrazu w sztuce filmowej i teatralnej,
- rozumie rolę reżysera, aktora, scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego,
  - rozpoznaje związki między dziełem literackim a plastycznym,
  - wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji, oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego,
  - próbuje interpretować głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst,
  - odczytuje tekst na poziomie metajęzykowym,
  - określa funkcję przeczytanego tekstu,
  - określa nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
  - wyjaśnia tytuł utworu,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych,
  - dostrzega perswazję i wartościowanie w czytanim tekście,
  - określa cechy liryki jako rodzaju literackiego i ilustruje je na przykładach,
  - wskazuje średniówkę w wierszu sylabicznym,
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu, takich jak epitet, porównanie, przenieśnię, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne, symbol, alegoria,
  - analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
  - rozpoznaje i analizuje cechy gatunkowe psalmu, pieśni, hymnu,
  - analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego utworu,
  - posługuje się terminami *realizm* i *fantastyka*,
- uzasadnia przynależność gatunkową przykładowej noweli, powieści, opowiadania,
  - wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich,
  - posługuje się terminami związanymi z dramatem jako rodzajem literackim,
- korzysta z encyklopedii i słowników (ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych),
  - posługuje się spisem treści, indeksem, przypisami
  - uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki,
  - posługuje się informacją wyszukaną w tekście popularnonaukowym i prawnym,
  - analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
  - interpretuje symbole występujące w malarstwie,
  - posługuje się terminami *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*,
  - określa funkcję pozajęzykowych środków wyrazu w sztuce filmowej i teatralnej,

- określa rolę reżysera, aktora, scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego,
- wyjaśnia związki między dziełem literackim a plastycznym,
- analizuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim,

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- wypowiada się na podany temat,
- zachowuje trójdzielną kompozycję wypowiedzi,
- unika zbędnych powtórzeń wyrazowych,
- dba o poprawność gramatyczną wypowiedzi,
- zna zasady poprawnej wymowy,
- stosuje się do zasad poprawnego akcentowania wyrazów i zdań,
- wyraża własne zdanie i popiera je argumentami,
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury,
- opisuje wygląd postaci, przedmiotu, krajobraz, sytuację,
- opowiada treść utworu jedno- i wielowątkowego,
- streszcza tekst literacki i popularnonaukowy według wcześniej przygotowanego planu,
- opisuje cechy postaci fikcyjnej,
- nazywa uczucia własne i bohaterów literackich,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- wygłasza z pamięci tekst poetycki i stosuje się do zasad interpunkcji oraz intonacji zdaniowej,
- wywiązuje się z zaplanowanych zadań związanych z przygotowaniem inscenizacji wybranego utworu,
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej i kolegów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- płynnie mówi na podany temat, zachowując spójność i logikę wypowiedzi,
- świadomie porządkuje treści zgodnie z trójdzielną kompozycją wypowiedzi,
- stosuje zasady poprawności stylistycznej, językowej,
- wyraźnie i poprawnie wymawia wyrazy,
- poprawnie akcentuje wyrazy i zdania,
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
  - posługuje się opisem postaci, krajobrazu, sytuacji,
  - dobiera odpowiednie środki językowe, opowiada treść utworu,
- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia jej postawę i wyjaśnia motywy działania,
  - analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- świadomie wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej,
  - próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez prawidłowe stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- aktywnie i twórczo uczestniczy w przygotowaniu planu inscenizacji wybranego utworu oraz jego realizacji,
  - krytycznie, rzeczowo omawia i ocenia recytację własną oraz kolegów.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- pisze na podany temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi,
  - stosuje akapity,
  - stara się zachować poprawność językową tworzonego tekstu,
  - dba o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną,

- układa tekst, który zawiera prośbę, przeprosiny,
- uzasadnia swoje zdanie,
- redaguje opis postaci, krajobrazu, list prywatny, kartkę z dziennika, notatkę, streszczenie, zaproszenie, ogłoszenie, przepis kulinarny,
  - pisze opowiadanie odtwórcze i opowiadanie twórcze z dialogiem,
  - potrafi zastosować narrację pierwszo- i trzecioosobową,
  - opisuje postaci rzeczywiste i fikcyjne,
  - z pomocą nauczyciela opisuje dzieło malarskie,
- układa tekst o trójdzielnej kompozycji na tematy mu bliskie, w którym uzasadnia własne zdanie,
- zna słownictwo oceniające i wyrazy modalne precyzujące stosunek piszącego do wyrażanych treści.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- pisze wypowiedź logiczną, spójną, przejrzystą pod względem kompozycyjnym i poprawną pod względem językowym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencję nadawcy, np. prośbę, przeprosiny,
- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania, posługując się odpowiednim słownictwem, redaguje opis, rozprawkę, charakterystykę postaci, kartkę z pamiętnika, recenzję, sprawozdanie, pisma użytkowe, m.in. instrukcje, notatkę w postaci tekstu ciągłego, tabeli, wykresu, mapy pamięci, planu (także dwustopniowego),

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II

SŁUCHANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- podejmuje próby aktywnego uczestniczenia w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną,
- posługuje się informacjami zaczerpniętymi z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu,
- dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne,
- słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- jako aktywny uczestnik różnych sytuacji komunikacyjnych uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- odróżnia informację od komentarza i oceny,
- wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia na podstawie wysłuchanego tekstu, np. wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście etyczny wymiar językowych i pozajęzykowych środków perswazyjnych.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

Na poziomie podstawowym uczeń:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego tekstu,
- zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- określa temat przeczytanego utworu,
- wyszukuje cytaty na zadany temat w dłuższej lekturze,
- zna termin *satyra* oraz wymienia cechy utworu satyrycznego,
- wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- nazywa podstawowe środki artystycznego wyrazu w wypowiedzi literackiej,
- rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- różni narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- zna terminy *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- rozpoznaje układy rymów,

- zauważa w tekście szyk przestawny,
- rozpoznaje porównanie homeryckie,
- dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- zna cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- zna różnicę między charakterystyką bezpośrednią i pośrednią,
- zna elementy budowy noweli,
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- nazywa motywy działania bohaterów,
- korzysta ze słowników, a w szczególności ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
  - zna cechy charakterystyczne wywiadu,
  - zna cechy sentencji, maksymy,
  - rozumie sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
  - rozpoznaje w tekście informację, komentarz, opinię,
  - dostrzega związek między tytułem a treścią artykułu prasowego,
- wskazuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
  - wskazuje grę słowną w reklamie,
  - zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
  - podejmuje próby wyjaśnienia elementów symbolicznych dzieła malarskiego,
  - korzysta z internetu i encyklopedii multimedialnej,
- dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartość poznawczą, kulturalną, etyczną,
  - dostrzega cechy karykatury i przejawienia w literaturze i rysunku.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- interpretuje głosowo czytany tekst,
- precyzyjnie i trafnie określa temat utworu,
- posługuje się wyszukаныmi cytataми na zadany temat w dłuższej lekturze,
- posługuje się terminem *satyra*, dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- wykorzystuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. o miejscowych zabytkach architektonicznych, obyczajach oraz typowych elementach krajobrazu,
- określa funkcję środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
  - analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
  - posługuje się terminami *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
  - rozumie funkcje szyku przestawnego w tekście,
  - omawia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
  - omawia zależność treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
  - wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania i przypowieści,
  - odróżnia cechy dziennika od pamiętnika,
- rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej, odróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
  - uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- omawia budowę noweli ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty,
  - omawia budowę dramatu,
  - uzasadnia działania bohatera literackiego,
  - wykorzystuje informacje ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
  - wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu,
  - wskazuje cechy charakterystyczne sentencji i maksymy,
- odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach,
  - sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- odróżnia informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym,
  - wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie,
  - analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej w reklamie,
  - odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
  - omawia funkcję ilustracji i interpretuje dzieło malarskie,
  - omawia cechy karykatury i przejawienia w literaturze i rysunku.

MÓWIENIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- buduje wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem kompozycyjnym i językowym,
  - próbuje dostosować modulację głosu do celu i treści wypowiedzi,
  - dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
  - podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
  - uczestniczy w dyskusji,
  - tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, sytuacji,
  - streszcza tekst publicystyczny,
  - podejmuje próbę samodzielnej charakterystyki oraz autocharakterystyki,
  - przygotowuje pytania i możliwe odpowiedzi do wywiadu z postacią fikcyjną,
  - wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
  - dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
  - wygłasza fragment prozy z pamięci, próbuje go interpretować głosowo,
  - uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji i komentuje wypowiedzi kolegów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- porządkuje argumenty według ich ważności,
- wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, posługuje się figurami retorycznymi,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, wyrażając swój stosunek do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
  - tworzy opis o różnej funkcji (opis użytkowy, artystyczny, reklamowy),
  - posługuje się informacją i odróżnia ją od komentarza,
  - streszcza tekst publicystyczny według wcześniej przygotowanego planu,
  - charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną,
  - redaguje autocharakterystykę,
  - przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną (uczeń w roli),
  - mówi o swoich uczuciach w sytuacjach konfliktowych i symulowanych,
  - posługuje się cytatem w dyskusji, charakterystyce, opowiadaniu,
  - reaguje na brutalność słowną i manipulację, dba o kulturę słowa,
- interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację i wypowiedzi kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej.

PISANIE

Na poziomie podstawowym uczeń:

- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem, z zachowaniem logicznej kompozycji,
- stosuje akapity,
- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi,
  - dostosowuje wypowiedź do intencji nadawcy (reklama, informacja, komentarz),
- uwzględni w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu powstania utworu,
- w opisie dzieła plastycznego podejmuje próbę wyjaśnienia symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- opisuje przeżycia wewnętrzne bohatera, charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą,
  - w rozprawce na temat związanej z lekturą przedstawia logiczne argumenty,
- próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury lub sytuacji życiowej,
  - redaguje kartkę z dziennika i pamiętnika,
  - wypowiada się pisemnie na temat książki, filmu, przedstawienia teatralnego,
  - sporządza opis bibliograficzny książki,
  - relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych,
  - streszcza tekst literacki,
  - redaguje dedykację i regulamin.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- buduje logiczną, spójną i zgodną z tematem wypowiedź, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji i komentarza,
  - w opisie dzieła sztuki posługuje się wiedzą dotyczącą czasu jego powstania,

- opisując dzieło plastyczne, odkrywa symboliczny sens barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- w opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja,
- w opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci dla wyjaśnienia motywów jej postępowania,
  - redaguje rozprawkę na tematy związane z lekturą, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami,
- redaguje autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury i sytuacji życiowej,
- w wypowiedzi typu kartka z dziennika lub pamiętnika stosuje opis przeżyć wewnętrznych,
- recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury,
- redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych,
  - świadomie stosuje środki językowe zapewniające skrótowość streszczenia,
- redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty,
  - przekształca tekst epicki na dramat.

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY III

Poziom podstawowy

Słuchanie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- podejmuje próby sporządzania notatek na podstawie wysłuchanych wypowiedzi
- rozumie tekst wysłuchany w różnych sytuacjach komunikacyjnych, takich jak rozmowa, dyskusja, monolog
- wskazuje środki językowe typowe dla przemówienia
- wybiera odpowiednie informacje z wysłuchanego wywiadu

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- sporządza notatki na podstawie wysłuchanych wypowiedzi
- analizuje cudze wypowiedzi pod względem logicznym
- ocenia wysłuchane przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów
- prowadzi wywiad, reagując na wypowiedzi rozmówcy

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury

Na poziomie podstawowym uczeń:

- eksponuje głosowo najważniejsze treści czytanego lub wygłaszanego z pamięci tekstu poetyckiego lub prozatorskiego
- rozpoznaje w tekście treści przenośne i symboliczne
- określa wartość informacyjną tekstu
- dostrzega aluzję literacką w utworze
- identyfikuje w tekście cechy typowe dla sonetu
- zna i wskazuje cechy liryki bezpośredniej i pośredniej, epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- zna pojęcia *peryfraz*, rozumie termin *inwokacja*
- odnajduje w utworze wątek główny i poboczny
- rozpoznaje cechy dramatu antycznego i współczesnego, określa funkcję tekstu pobocznego
- odnajduje informacje w hasłach ze słownika kultury antycznej i słownika terminów literackich
- wyjaśnia najczęstsze skróty językowe
- rozumie informacje zawarte w zapisie bibliograficznym zna cechy charakterystyczne reportażu i komiksu, melodramatu, westernu, horroru, thrillera, komedii, dramatu psychologicznego, telenoweli, sitcomu
- wskazuje elementy tragiczne i komiczne w utworze

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- interpretuje głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst poetycki lub prozatorski
- analizuje utwór na poziomie przenośnym i symbolicznym
- ocenia wartość informacyjną tekstu
- wyjaśnia aluzję literacką
- dostrzega w tekście ironię
- posługuje się terminami *sonet*, *inwokacja*, *liryka pośrednia* i *bezpośrednia*
- wskazuje peryfrazę w utworze poetyckim
- porównuje cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- porównuje dramat antyczny i współczesny
- posługuje się słownikiem kultury antycznej i słownikiem terminów literackich
- odnajduje w słowniku języka polskiego wiadomości gramatyczne, m.in. wzory odmiany rzeczowników
- posługuje się katalogiem bibliotecznym i bibliografią
- wyróżnia w tekście cechy charakterystyczne reportażu, komiksu, melodramatu, westernu, horroru, thrillera, komedii, dramatu psychologicznego, telenoweli, sitcomu
- omawia związki dzieła sztuki z prądami filozoficznymi, kierunkami w sztuce, obyczajami, religią
- analizuje niejednorodności stylowe w tekstach kultury i wyjaśnia absurdalność świata przedstawionego w grotesce

Mówienie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- moduluje głos w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego sensu
- zbiera i porządkuje argumenty według ich ważności
- wygłasza przemówienie według sporządzonego wcześniej planu
- uczestniczy w dyskusji, zachowując zasady kulturalnej rozmowy
- wzbogaca opowiadanie opisem
- sporządza charakterystykę postaci rzeczywistej i literackiej, autocharakterystykę
- dobiera do przemówienia odpowiednie cytaty spośród podanych
- wygłasza z pamięci fragmenty prozy i poezji, próbuje podkreślić głosowo ich najważniejsze treści
- wypowiada się na temat wypowiedzi innych osób

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- wykorzystuje argumenty poparte odpowiednimi przykładami w celu przekonania innych do własnego stanowiska w dyskusji
  - posługuje się odpowiednio dobranymi figurami retorycznymi podczas wygłaszania przemówienia
  - formułuje i komentuje podsumowanie dyskusji
  - układa charakterystykę porównawczą
  - nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według przygotowanego planu (uczeń w roli dziennikarza)
  - wprowadza cytat do przemówienia
  - interpretuje głosowo teksty wygłaszane z pamięci
- analizuje i ocenia wypowiedzi innych osób pod względem zawartości merytorycznej i poprawności językowej oraz artykulacyjnej

Pisanie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- redaguje poprawne logicznie teksty zgodne z tematem, o przejrzystej kompozycji, prawidłowe pod względem stylistycznym i językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym
  - opisuje dzieło sztuki
  - wprowadza do opowiadania elementy charakterystyki bohatera
  - przedstawia logiczną argumentację w wypowiedzi poruszającej tematykę związaną z historią, filozofią i sztuką
  - porównuje postaci literackie i rzeczywiste (ich charakter, usposobienie, postawy)
  - charakteryzuje zbiorowość
  - redaguje list prywatny i oficjalny, kartkę z dziennika i pamiętnika

- krytycznie omawia elementy tekstu kultury, stosuje odpowiednio dobrane środki wyrazu
- sporządza opis bibliograficzny artykułu z czasopisma
- zapisuje wywiad z osobą rzeczywistą lub fikcyjną
- redaguje streszczenie tekstu literackiego, w którym zastosowano inwersję czasową fabuły, i dłuższego tekstu popularnonaukowego
- redaguje podanie, życiorys, CV

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- układa teksty o charakterze ironicznym, stosuje puentę
- opisuje i interpretuje dzieło sztuki
- stosuje w opowiadaniu elementy charakterystyki pośredniej bohatera
- indywidualizuje język bohatera
- redaguje rozprawki poruszające tematy związane z historią, filozofią, sztuką, wprowadzając do tekstu rozważań cytaty z tekstów filozoficznych, łacińskie sentencje na poparcie prezentowanego stanowiska
- redaguje charakterystykę porównawczą
- stylizuje język listu na język dawnych epok, uwzględnia realia epoki
- wzbogaca list, kartkę z dziennika, pamiętnika opisem przeżyć i charakterystyką
- redaguje do gazetki szkolnej recenzję z dominującą częścią krytyczną oraz reportaż na podstawie sytuacji z życia klasy, szkoły, rodziny
- posługuje się stylem urzędowym;